

Week van de vrijwilliger 2026

Wie wint de Vrijwilligerskoers?

Welke gemeente neemt
de kop in vrijwilligersbeleid?

INLEIDING

De voorbije jaren vroeg **beweging.net** tijdens de **Week van de Vrijwilliger** aandacht voor de **uitdagingen waarmee vrijwilligers en middenveldorganisaties geconfronteerd worden bij het opnemen van hun engagement**. De voorbije vier jaar werd telkens gefocust op één bepaald aspect. Daarbij werd niet enkel een analyse gemaakt en aandacht gevraagd voor de uitdagingen, er werden ook concrete aanbevelingen geformuleerd naar het beleid toe.

In **2022** werd onder de slogan *'Jij houdt ons draaiende'* specifiek aandacht gevraagd voor de uitdagingen waarmee **beleidsvrijwilligers** geconfronteerd worden in hun lokale engagementen. Het jaar daarop in **2023** vroegen we aan lokale besturen om **ruimte** – in de brede zin van het woord – te voorzien voor vrijwilligers. In de Week van de Vrijwilliger van **2024** riepen we dan weer lokale besturen op om **vrijwilligers vrijwilliger te laten zijn**, en de unieke plaats en engagementen die zij innemen in onze samenleving niet vanuit de overheid in te vullen, maar om hen als partners te betrekken. **2025** tenslotte, stond in het teken van **participatie**. Met de actie *'Goed advies sla je niet in de wind'* vroegen we lokale besturen om de expertise van burgers, vrijwilligers en middenveldorganisaties te erkennen en hen te betrekken bij het gevoerde beleid. Het was het startschot van een nieuwe reeks proeftuinen waarbij we burgerparticipatie via adviesraden onderzoeken. Beleidsmatig werd aandacht gevraagd voor de vrijwilligerstoets, een checklist die lokale besturen kunnen gebruiken wanneer ze beleidsmaatregelen nemen met een impact op vrijwilligers en hun organisaties.

Naar aanleiding van de week van de vrijwilliger 2026, wil beweging.net wel eens weten welke aanbevelingen effectief zijn opgenomen in de beleidsplannen van lokale besturen voor de komende legislatuur. Onze bedoeling is niet om een klassement op te maken van steden en gemeenten en hun vrijwilligersbeleid. We willen gewoon nagaan wie met onze aanbevelingen aan de slag wil en hen daarvoor bedanken. We spreken ons ook niet uit over wat reeds tijdens vorige legislaturen werd gerealiseerd.

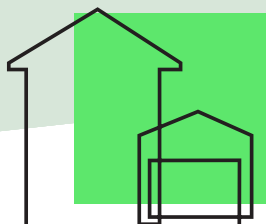
Onze analyses per gemeente moeten onze vrijwilligers toelaten om met hun lokaal bestuur in overleg te gaan en in de komende beleidsperiode samen werk te maken van een vrijwilligersvriendelijke gemeente. **De focus van ons initiatief ligt op het aangaan van die dialoog.** In een latere fase zullen we dan ook methodieken ter beschikking stellen om aandacht te vragen voor uitdagingen waarmee vrijwilligers zich geconfronteerd zien en informatie om effectieve gesprekken op te starten met het lokaal bestuur.

Onze analyses per gemeente moeten onze vrijwilligers toelaten om met hun lokaal bestuur in overleg te gaan en in de komende beleidsperiode samen werk te maken van een vrijwilligersvriendelijke gemeente.

METHODOLOGIE

De analyse is gebeurd op basis van de meerjarenplannen die de verschillende Vlaamse steden en gemeente hebben opgesteld voor de nieuwe lokale legislatuur. Op basis van de dossiers die we samenstelden naar aanleiding van de vorige edities van de Week van de vrijwilliger, stelden we met behulp van de AI-tool Copilot een document op dat als afwegingskader dient om de meerjarenplannen te beoordelen. Inhoudelijk werden volgende elementen in de beoordeling meegenomen:

"Geef ons ruimte" - Dossier Ruimteproblematiek voor Vrijwilligers

kernbevindingen uit bevraging (710 vrijwilligers):

Ruimtetekorten:

- Te weinig ruimtes in nabije omgeving (75% voor grote evenementen, 50% voor vergaderingen)
- Te dure ruimtes (25% vindt kosten te hoog)
- Vaak volgeboekt of niet beschikbaar (50%)
- Opslagruimte: 42% vindt onvoldoende beschikbaarheid

Administratieve problemen:

- 46% ervaart administratieve rompslomp bij evenementen in openbare ruimte
- Logistieke problemen bij 24,86% van organisatoren

Acht concrete aanbevelingen voor lokale besturen:

- Herwaardeer parochiezalen door renovatie en samenwerking
- Stimuleer gedeeld ruimtegebruik in "verenigingshuizen"
- Breng leegstand in kaart voor alternatieve invulling
- Streef naar continuïteit over beleidsperiodes heen
- Breng noden van organisaties in kaart via adviesraden
- Ontwikkel specifiek ruimtebeleid voor kansengroepen
- Decentraliseer aanbod, niet alleen in stedelijke kern
- Houd ruimtes betaalbaar met gebruiksvriendelijk reservatiesysteem

"Jij houdt ons draaiende"

kernbevindingen uit onderzoek onder 1131 bestuursvrijwilligers:

Motiverende factoren:

- Iets betekenen voor anderen (69% in combinatie met sociaal contact)
- Sociale contacten en gemeenschapsvorming
- Persoonlijke voldoening en zingeving

Grootste demotiverende factoren:

- Administratieve last en juridische verplichtingen
- Te weinig financiële middelen voor organisaties
- Gebrek aan waardering en inspraak
- Digitalisering (vooral bij 60+ vrijwilligers)

Aanbevelingen voor overheden:

- Promoot vrijwilligerswerk actief
- Vereenvoudig administratieve lasten
- Evalueer impact van nieuwe regelgeving op vzw's

"Laat vrijwilligers vrijwilligers zijn"

Extern vs. Intern vrijwilligersbeleid:

- Extern beleid (prioriteit): Gemeente als facilitator voor bestaande organisaties
- Intern beleid: Gemeente als organisator van eigen vrijwilligerswerking

Kritieke bevindingen uit bevraging (284 vrijwilligers):

- 57,4% weet niet of gemeente een vrijwilligersplan heeft
- 63,2% niet betrokken bij beleidsopmaak
- 74,3% van gemeenten gebruikt zelf vrijwilligers (concurrentierisico)

Concrete aanbevelingen voor lokale besturen:

- Communiceer proactief over beleid en betrek vrijwilligers
- Neem rol aan van regisseur/facilitator, niet organisator
- Pas een "vrijwilligerstoets" toe bij nieuwe maatregelen
- Ontzorg vrijwilligers met Single Point of Contact

Evaluatie-instrument

Acht kernvragen voor beleidsevaluatie:

- Verlicht de maatregel administratieve lasten?
- Werkt de maatregel drempels weg?
- Vult de maatregel geen nood in die vrijwilligers kunnen invullen?
- Stimuleert de maatregel samenwerking tussen organisaties?
- Werden geïmpacteerde organisaties betrokken in het proces?
- Wordt impact op vrijwilligers geëvalueerd?
- Helpt de maatregel vrijwilligersorganisaties versterken?
- Is er nagedacht over communicatie naar alle betrokkenen?

"Goed advies sla je niet in de wind"

Concrete aanbevelingen voor lokale besturen:

- Gebruik de bestaande structuren zoals een adviesraad. Laat hen burgerparticipatie organiseren
- Ondersteun de lokale adviesraden door hen de nodige middelen en mensen ter beschikking te stellen
- Neem het advies au sérieux en ga er concreet mee aan de slag

Op basis van bovenstaande samenvatting, werd een 'Scoremodel voor Beleidsdocumenten van Lokale Besturen' ontwikkeld.

Met behulp van AI-tool Perplexity werden de nieuwe meerjarenplannen gescreend op basis van dit scoremodel. De meerjarenplannen werden verzameld door de verschillende provinciale directeurs. De gebruikte meerjarenplannen zijn terug te vinden op de websites van de Vlaamse steden en gemeenten.

Belangrijk om weten is dat de documenten in de tool werden ingevoerd, en dat de analyse enkel op de ingevoerde documenten is gebeurd. **Er werd dus geen rekening gehouden met wat er verder nog online is te vinden over het vrijwilligersbeleid in de desbetreffende gemeente.** Het scoremodel bevat volgende elementen:

EVALUATIECRITERIA (ELK 0-10 PUNTEN):

EXTERN VRIJWILLIGERSBELEID (20% weging)

- Heeft gemeente expliciete rol als facilitator gedefinieerd?
- Zijn er maatregelen om concurrentie met verenigingen te vermijden?

PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE (15% weging)

- Worden vrijwilligers betrokken bij beleidsvoorbereiding?
- Is er heldere communicatie over vrijwilligersbeleid?

ADMINISTRATIEVE ONDERSTEUNING (20% weging)

- Zijn er concrete maatregelen voor lastenverlaging?
- Is er ondersteuning via helpdesk, training of SPOC?

RUIMTEBELEID (20% weging)

- Specifiek beleid voor betaalbare, toegankelijke ruimtes?
- Gebruik van leegstand en decentrale voorzieningen?
- Gebruiksvriendelijk reservatiesysteem?

EVALUATIE-INSTRUMENTEN (10% weging)

- Wordt de vrijwilligerstoets of vergelijkbaar instrument gebruikt?
- Is er structurele evaluatie van impact op vrijwilligers?

DIVERSITEIT EN INCLUSIE (10% weging)

- Specifieke aandacht voor kansengroepen?
- Maatregelen voor verjonging en diversiteit in besturen?

FINANCIËLE ONDERSTEUNING (5% weging)

- Transparant subsidiebeleid?
- Gedifferentieerde tarieven voor verenigingen?

SCORINGSYSTEEM:

8-10 punten	 Uitstekend – Volledig in lijn met WvdV-aanbevelingen
6-7 punten	 Goed – Meeste elementen aanwezig
4-5 punten	 Matig – Enkele elementen aanwezig
2-3 punten	 Onvoldoende – Weinig concrete maatregelen
0-1 punten	 Slecht – Geen of nauwelijks aandacht voor vrijwilligers

Het resultaat van deze analyse is een tabel die een score per onderdeel weergeeft en een totaalscore.

De beste zes werden vervolgens nog eens onderworpen aan een persoonlijke screening. In een tweede fase, werden de resultaten bekomen door de AI-analyse voorgelegd aan de vrijwilligers van de lokale bewegingspunten en de partnerorganisaties. Op die manier kan in het licht van het vervolgtraject (zie verder) de nodige nuance worden aangebracht.

RESULTATEN

De eerder vermelde beoordelingen door AI hebben tot een dossier voor elke Vlaamse stad en gemeente geleid. Dit dossier is een analyse van de voorgelegde meerjarenplannen en velt geen waardeoordeel over het gevoerde beleid in het verleden. **Het is geenszins de bedoeling van beweging.net om een klassement van steden en gemeenten op te maken. We zijn er ons terdege van bewust dat er veel andere factoren zijn die al naargelang de plaatselijke context in meer of mindere mate invloed hebben op het vrijwilligersbeleid.**

Ook eerdere beleidsbeslissingen en realisaties kunnen een positief vrijwilligersklimaat in de gemeente gecreëerd hebben, en zijn dus niet terug te vinden in de meerjarenplannen voor de huidige beleidsperiode. Daarom ook dat we in de tweede fase de input vragen van de lokale vrijwilligers uit de bewegingspunten en onze partnerorganisaties. Zij zijn immers het beste geplaatst om nuances aan te brengen en ook het eerdere beleid mee in rekening te nemen. **Op die manier kan het gesprek over de plaats van vrijwilligers in de gemeente in het vervolgtraject op een gefundeerde wijze verlopen. En daar is het beweging.net net om te doen.**

Wie wint de Vrijwilligerskoers?

WEEK VAN DE VRIJWILLIGER

Voor de lancering van het initiatief wordt per provincie een stad of gemeente in de kijker gezet die de visie en beleidsaanbevelingen van beweging.net deelt en opneemt in het meerjarenplan voor de komende legislatuur.

De selectie is gebeurd op basis van de AI-analyse van alle meerjarenplannen van de provincie en van een persoonlijke bijkomende screening van de zes meerjarenplannen die volgens de AI-analyse het beste aansloten bij de visie van beweging.net. Zoals reeds eerder aangehaald, doet dit geen afbreuk aan het reeds gevoerde beleid. **Met de actie willen we bewustzijn creëren rond het maatschappelijk belang van vrijwilligers en rond de noodzaak van een gedegen vrijwilligersbeleid.**

VERVOLGTRAJECT

Het opleveren van een dossier per gemeente is niet het eindpunt van dit traject. Integendeel, het dossier en de analyse vormen de basis om een dialoog aan te gaan met het lokale bestuur.

Vrijwilligers en professionals van beweging.net en haar partnerorganisaties krijgen in een tweede fase methodieken aangeleverd om samen met het lokaal bestuur werk te maken van een goed vrijwilligersbeleid. **Deze methodieken kunnen gebruikt worden om beleidsmatig aan de slag te gaan, alsook om op bewegingsvlak het verschil te maken.**

Week van de vrijwilliger 2026

Welke gemeente neemt
de kop in vrijwilligersbeleid?

Samen met deze partners bouwen wij aan een
Sterk Netwerk

